

Alfons Banda, catalitzador i constructor de pau

El 30 de gener, simbòlicament –és el Dia Escolar de la No-violència i l'aniversari del l'assassinat de Gandhi–, ens va deixar Alfons Banda, creador de la Fundació per la Pau, impulsor i vicepresident de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP). No vull parlar ara i aquí de la persona i de l'amic, tot i que tres dècades de coneixença i relació han deixat traça persistent en el meu ADN moral. M'ocuparé de la seva tasca en pro de la pau, del que ens ha donat, del que ens deixa com a obra i del que maldarem preservar-la i continuar-la. Començaré tot enunciant la tesi principal, que recull el títol de l'article: l'Alfons ha estat un catalitzador i alhora un constructor de pau. I ho ha estat amb exemple i treball, amb paraules i fets, i amb obra escrita.

Sí, un catalitzador, en el sentit químic de la paraula, que ell tan bé coneixia. Un catalitzador és una substància que modifica la velocitat d'una reacció química, sense estar present en els seus productes finals. L'Alfons ha catalitzat moltes reaccions i coses, els darrers trenta anys. Tots el que hem sovintejat Justícia i Pau tenim imatges de trobades entre ell, en Joan Gomis i en Fèlix Martí: quantes iniciatives no van sorgir d'aquelles reunions i de les tres institucions que ells van crear o impulsar. L'Alfons com a catalitzador reunia tres característiques específiques: bonhomia i sinceritat de fons i forma, que predisposava a l'entesa; radicalitat, d'anar a les arrels, en els temes essencials; interès per crear processos, amb respecte al lliure determini de persones i institucions, abans que resultats acabats i estàtics.

En posaré alguns exemples. Sobre la bonhomia i sinceritat, un de personal: em va captivar a principis del 1983, en reunir-se amb mi, com a membre del Comitè Antinuclear de Catalunya, per engrescar-me a participar en l'acte de presentació pública de la Fundació per la Pau. Quant a la radicalitat, n'hi ha haurà prou recordant com va insistir sempre en el fet que l'armamentisme, la recerca i desenvolupament en temes militars, la militarització i el militarisme eren a la base de la persistència de la cultura de les armes i de moltes guerres. Per tant, calia ser –ho va ser– radicalment antimilitarista, sempre amb respecte pels militars com a persones, com ho va ser Albert Einstein. Pel que fa a l'interès per endegar processos que camines-

RAFAEL GRASA

PRESIDENT DE L'INSTITUT CATALÀ INTERNACIONAL PER LA PAU

L'Alfons creia, amb McBride, que l'opinió pública és el motor de canvi social més poderós

tats són presents a la seva obra com a constructor de pau. Em centraré, per presentar-la, en quatre punts. El primer, la importància que va donar a l'opinió pública per aconseguir la pau: només serà una realitat, polièdrica i plural, deia, si aconseguim la implicació activa de la ciutadania. Tal cosa –raonava– pressuposa disposar d'una opinió pública informada i activa, capaç de pressionar democràticament. La seqüència en què

sin sols, ens val el seu esforç per influir en l'opinió pública. Creia, amb McBride, que era el motor de canvi social més poderós, i per això va defensar l'educació per la pau sense escolaritzar-la, i va fer un elogi del temps, com a realitat transformadora, en un dels darrers apunts del seu blog.

Aquestes especifici-

pensava era clara: la ciutadania i l'opinió pública ajuden a crear terratrèmols socials, i, si aquests terratrèmols triomfen, en segueix la transformació política, perquè, al seu parer, les idees que provoquen sacsejades socials acaben imposant-se.

La segona, la importància i les formes d'educar per la pau, a favor de la pau, centrant-se més en l'educació no formal i informal que en la tasca a les aules i escoles. Ho va argumentar, en un llibre i en diversos escrits, per raons pràctiques (escolaritzar l'educació per la pau seria vacunar els alumnes, obstaculitzar el seu compromís futur) i per la importància del procés: crear éssers lliures i crítics, formar ciutadans, tot apostant per bastir cultura de pau. Aquesta, crear cultura de la pau, una cultura –deia– fins ara inèdita, és la tercera gran aportació, a la qual va dedicar un nou llibre i algunes intuïcions a desenvolupar. Concretament, va proposar acordar opcions fundants, crear opcions possibles, acceptar la complexitat de la societat i posar èmfasi en la imaginació moral. La darrera gran aportació és justament la creació d'opcions possibles per a un nou estat, concretament una Catalunya com a nació de pau, que innovi en seguretat i defensa, una tasca que va compartir amb companys del moviment i que ha donat, amb molta il·lusió i feina seva, un text per al debat.

L'Alfons, doncs, ha estat catalitzador i constructor de pau. Aviat la Fundació per la Pau i l'ICIP, amb la complicitat i l'ajut de la família, recolliran la seva producció escrita i tothom podrà judicar. Mentrestant, parafrasejant el poeta Ferrater, puc afirmar que la pau a Catalunya té regust de l'Alfons. Gràcies per tot!

PERE TORDERA